

BAEKELMANS, Lode (Antwerpen 26 januari 1879 – Antwerpen 11 mei 1965).

Volgde middelbaar onderwijs aan het Antwerps atheneum. In 1899 begon Baekelmans als klerk op het Antwerpse stadhuis maar twee jaar later werd hij op eigen verzoek in het bibliotheekwezen tewerkgesteld. In 1913 werd hij onderbibliothecaris, in 1922 bibliothecaris van de stedelijke volksbibliotheek. Hij stichtte het maandblad *Het Toneel* (1915) en de vereniging van Vlaamse bibliothecarissen (1921) met als tijdschrift *De Bibliotheekgids* (1922). In 1932 werd hij lid van de Koninklijke Vlaamse Academie voor Taal- en Letterkunde (KVATL). Een jaar later stichtte hij het Museum van de Vlaamsche Letterkunde, thans het Archief en Museum voor het Vlaamse Cultuurleven (AMVC) en werd hij tot 1945 directeur van de Stedelijke Bibliotheken van Antwerpen. Baekelmans gaf een tijdlang Nederlandse letterkunde aan een aantal Antwerpse scholen en was verantwoordelijk voor de opleiding van de bibliothecarissen. Vanuit zijn bekommernis om een beter georganiseerd uitgeversbedrijf uit te bouwen, stelde hij in 1922 de oprichting voor van een nationale vereniging voor het innen en uitkeren van auteursrechten (**Nationale Vereeniging voor Auteurs**). In 1939 stichtte hij de Baekelmansprijs, om de drie jaar toe te kennen voor een Vlaams letter-

Onderbibliothecaris Lode Baekelmans aan zijn schrijftafel in de Antwerpse stadsbibliotheek. Op de achterzijde: "Aan den vriend Lode Monteyne", 2 augustus 1916. (AMVC)

kundig werk waarin de scheepvaart, de zee of de zeeman behandeld wordt. Vanaf 1945 wijdde hij zich helemaal aan letterkundig werk en memoires; hij was voorzitter (1945-1957) van de door hem in 1907 mede gestichte **Vereniging van Vlaamse Letterkundigen**, van het Provinciaal Comité van Benelux en van de Vereniging van Antwerpse Bibliophielen (1946). In 1954 legde hij de eerste steen van het vernieuwde AMVC.

Onder invloed van zijn leraars Pol de Mont en Antoon Moortgat, engageerde Baekelmans zich aanvankelijk in het anarchistische **flamingantisme**. Hij werkte actief mee aan diverse tijdschriften zoals *Onze Vlagge* (1897-1898), *De Alvoorder* (bestuurder, 1900-1901), *Ontwaking* (redactielid, 1909-1910) en *De Tijd* (redactielid, 1913-1914). In 1927 was hij ondervoorzitter van de groep Vlaanderen van het **Algemeen-Nederlands Verbond**.

Baekelmans' inzet voor de V.B. situeert zich echter vooral op cultureel, literair vlak. Zijn publicaties staan helemaal in het teken van de **Groot-Nederlandse** gedachte. Hij drong steeds aan op het invoeren van de schoolplicht, verdedigde de vernederlandsing van het middelbaar **onderwijs** en wees op de behoefte aan een Vlaamse universiteit. Hij stelde een evenredige verdeling van de staatsubsidies voor de aankoop van Frans- en Nederlandstalige literatuur aan de orde.

Vóór 1912 trad Baekelmans als vrijzinnig liberaal wel eens op in het politieke leven maar hij heeft zich nooit echt aan een partij gebonden gevoeld. Hij keurde de pan-Germaanse gedachte (**pan-Germanisme**) en tijdens de Eerste Wereldoorlog de proclamatie van de Raad van Vlaanderen af, maar ijverde in 1928 voor **amnestie** ten gunste van de activisten (**activisme**). Het zwaartepunt van zijn duidelijk Vlaamsgezinde activiteiten ligt vóór 1919. In 1919 werd hij door het stadsbestuur drie maanden geschorst naar aanleiding van een in 1918 gehouden voordracht over Nederlandse letterkunde voor het activistische Verbond voor Vrede en **Vrij Vlaanderen**. In 1954 was hij wel bereid ter wille van "Antwerpen laat Brussel niet los" (leuze van de campagne van Lode Craeybeckx) in de bres te springen voor het petitionnement ter vrijwaring van het Vlaamse grondgebied. Tot aan zijn dood heeft hij voortdurend gepoogd Vlamingen van alle ideologische strekkingen in een sfeer van verdraagzaamheid te verenigen in eenzelfde strijd voor culturele ontvoogding.

WERKEN: *Havenlichtjes*, 1905; – *Havenvolk en Sinjoren*, 1910; – *De doolaer en de weidsche stad. Realistisch verhaal uit het Antwerpse volksleven*, 1916; – *De idealisten*, 1918; – *Lof van zee, mensch en tabak*, 1936; – *Mijnheer Snepvanger*, 1959⁴; – *Tille*, 1962⁶.

LITERATUUR: L. Monteyne, *Lode Baekelmans. Een inleiding tot zijn werk*, 1914; – P. Arents, 'Werk van Lode Baekelmans. Bibliografie.', in *Verslagen en Medelingen van de KVATL* (1954), p. 483-729; – G.W. Huygens, *Lode Baekelmans. Monografieën over Vlaamse Letterkunde*, 1960; – G. Schmook, 'Lode Baekelmans', in *Jaarboek van de Maatschappij der Nederlandse letter-*

kunde te Leiden (1967-1968); – id., Lode Baekelmans (1879-1965), 1974; – E. Willekens, 'Lode Baekelmans', in Twintig eeuwen Vlaanderen, XIV, 1976, p. 125.

ILLUSTRATIE(S), zie: links-radicalisme.

JOHAN ADRIAENS* EN MARTINA DE MOOR